

TERZIJDE

'HET BEROEP VAN MRS. WARREN': SHAW VERDIENDE EEN BETERE OPVOERING

Shaws thematiek in *Mrs Warren's Profession* (1894) heeft terecht de reputatie van alle tijden te zijn. Zijn scherpe aanklacht tegen de gevestigde orde, waarin bedrog, profitariaat en schijnheiligheid hoogtij vieren, heeft inderdaad niets van haar actualiteit verloren. Je verwacht dus van een gereputeerd toneelgezelschap als het Nederlandse Carrousel dat het een boeiende interpretatie brengt. Niets is minder waar. Op geen enkel moment weet de voorstelling (oktober '95) interesse te wekken bij de toeschouwer.

Hoe is dit te verklaren? Ik kan het mij gemakkelijk maken en de schuld leggen bij regisseur en acteurs, daarbij geholpen door een dosis jeugdsentiment, want ik bewaar een uitstekende herinnering aan de schitterende KNS-opvoering van wat toen *Mevrouw Warren's* (sic) *Bedrijf* heette tijdens het speeljaar 1954-1955. Ik verkies echter een controversiëlere stelling, m.n. dat de opvoering zou geholpen worden door de inleidingen die Shaw schreef tot zijn stuk(ken) op een of andere manier te incorporeren. Ik haast me hier aan toe te voegen dat ik nochtans niet behoor tot de voorstanders van adaptaties; naar mijn smaak komen ze meestal neer op wat in het Duits zo treffend 'verschlimmbessern' wordt genoemd.

Eerst iets over de inhoud van het stuk. Niettegenstaande zijn titel is het niet Mrs. Warren maar haar dochter Vivie die de echte protagoniste is. Vivie stelt de recent vrijgevochten vrouw voor en critici hebben vaak schertsend opgemerkt dat zij het soort vrouw is die later Shaws *The Intelligent Woman's Guide to Socialism and Capitalism* (1928) zou lezen. Toch is het jonge meisje geschokt wanneer ze verneemt dat haar moeder een fortuin verdient door als hoerewaardin een internationale bordeelketen te runnen. Aangezien Mrs. Warren niet over de mogelijkheden geboden aan Vivie beschikte, heeft zij het zelf moeten rooien. Eerst als hoer en later als 'hoeremadam', heeft Mrs. Warren dankbaar gebruik gemaakt van de hypocriete moraal in een maatschappij die vrouwen financieel afhankelijk maakt. Zij heeft haar zaken gerund met het overleg en de efficiëntie die zozeer werden bewonderd in de Victoriaanse zakenman. Het stuk draait rond de dubbele confrontatie tussen moeder en dochter en eindigt met Vivies verwerpen van haar moeder en van de pretendenten naar haar hand.

Het was bij Shaw een vaste gewoonte zijn stukken te laten voorafgaan door een voorwoord. In het geval van *Mrs. Warren's Profession* schreef hij zelfs een inleiding

tot de drie *Plays Unpleasant* waartoe *Mrs. Warren's Profession* behoort, én tot het stuk zelf. Beide bevatten interessante standpunten m.b.t. een belangrijk maar bewust vergeten sociaal probleem: prostitutie. Eén bepaalde passage uit het algemeen voorwoord, geschreven in 1898 onder de titel 'Mainly About Myself' moet bijzonder aanstootgevend geweest zijn. Daarin valt Shaw niet alleen de maatschappij aan omdat de vrouwenlonen zo laag worden gehouden dat vrouwen wel moeten in de prostitutie gaan om te overleven, maar hij stelt ook dat het huwelijk niets anders is dan een wettige vorm van prostitutie; het maakt immers op dezelfde manier de vrouw economisch totaal afhankelijk van de man. Verder beschuldigt de vurige 'Fabian' socialist die Shaw was de hele kapitalistische maatschappij ervan massaal deel te nemen aan prostitutie door het menselijk lichaam en de menselijke geest uit te buiten omwille van puur geldgewin. In het voorwoord tot het stuk zelf stelt hij dat ook de geestelijkheid niet vrijuit gaat, via het verhuren van huizen en panden waar aan prostitutie wordt gedaan. Het hoeft dus geenszins te verwonderen dat het stuk door de censuur onmiddellijk werd verboden.

Het lijkt mij dat door het op scherm projecteren van Shaws commentariërende teksten - waarvan ik slechts een paar voorbeelden heb gegeven - een soort Brechtiaans vervreemdingseffect zou worden gecreëerd, waardoor de drakerige elementen die ongetwijfeld in het stuk aanwezig zijn, worden verdoezeld.

Na 1909, 1936, 1955 wordt het misschien wel tijd dat de KNS zich nog eens waagt aan een opvoering van dit jeugdwerk van Shaw.

Nicole ROWAN

Het Beroep van Mrs. Warren door Carrousel werd in Vlaanderen gespeeld in september-oktober 1995. Regie/vertaling: Martin van Veldhuizen; dramaturgie: Judith Wendel.